

PROTOCOL HOOFDLUISBESTRIJDING

Protocol Hoofdluisbestrijding

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Achtergrondinformatie over hoofdluis
2. Wat doet u als ouder als er hoofdluis heerst?
3. Wat doet de school als er hoofdluis heerst?
4. De controles
- 5 Stappenplan voor de controles
6. Verantwoordelijkheden bij de aanpak van hoofdluis

Voorwoord

Bij opgravingen in duizend jaar oude Vikingnederzettingen in Groenland werden in de resten al luizen aangetroffen. Hoofdluis is kennelijk een oud probleem.

Hoofdluis komt met name bij jonge kinderen voor (tussen 3 en 12 jaar) en vormt op de basisscholen een groot probleem. Een enkele keer steekt het probleem ook de kop op in het voortgezet onderwijs.

De school wordt gezien als de plaats waar hoofdluis zich verspreidt en ouders vinden soms dat de schoolleiding maar een oplossing moet zoeken voor het hoofdluisprobleem.

Noodzakelijk in het bestrijden van hoofdluis is de samenwerking van ouders en school. Ouders hebben de verantwoordelijkheid voor hun kinderen en de school heeft de verantwoordelijkheid voor het leefklimaat op school.

Ervaringen op verschillende scholen in het land hebben geleerd dat er uitstekende resultaten worden bereikt wanneer de ouders op school zelf betrokken worden bij, en zorgdragen voor, de uitvoering van de hoofdluiscontrole en de voorlichting aan andere ouders. Door de aanwezigheid van een ouder-werkgroep kan hoofdluis zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en adequaat worden bestreden.

Het doel van dit protocol is ouders en school te motiveren samen te werken in het bestrijden van hoofdluis bij kinderen.

Astrid Landman
Directeur OS de Romte

1. Achtergrondinformatie over hoofdluis

Wat is hoofdluis?

Luizen zijn parasieten: ze hebben een ander levend wezen nodig om te leven. De hoofdluis haalt zijn voedsel uit mensenbloed. Elke diersoort en ook de mens heeft zijn eigen luizen. De luis van een hond kan niet overleven op een mens of omgekeerd.

De luis, die bij de mens voorkomt, varieert in grootte tussen 1 en 3 mm en is er speciaal op gebouwd om te leven tussen de hoofdharen. De kop van de luis is uitgerust met een zuigapparaatje. Hiermee prikt de luis een paar keer per dag door de hoofdhuid heen.

Na het bloedzuigen krijgt de luis een rodere kleur, normaal is de luis grijs/bruin van kleur. De luis kan zich enigszins aanpassen aan de kleur van het haar.

Een luis is een insect en heeft 6 poten. Met deze poten kan hij zich aan de haren vastklampen. Bijvoorbeeld bij het schudden van het hoofd, haren kammen of wassen houdt de luis zich hiermee stevig vast.

De luis gedijt prima bij de lichaamstemperatuur van de mens.

Als het te warm wordt vinden ze dat niet prettig. Iemand met koorts wordt door luizen verlaten. Ook een te lage temperatuur overleven ze niet. Men zegt dat de meeste luizen buiten de hoofdhuid maximaal 48 tot 55 uur kunnen overleven bij kamertemperatuur. Als ze dan nog geen warmte hebben gevonden, sterven ze.

Een luis leeft ongeveer 4-6 weken. Een luis legt zo'n 4 tot 8 eieren per dag: dit zijn neten. In een heel 'luizenleven' legt een luis wel 50 tot 100 neten.

Luizen leggen hun neten aan de basis van het haar, dicht op de hoofdhuid. Deze neten zitten vastgekleefd aan de haren. Men vindt ze vooral op de warme, donkere plekjes zoals onder de pony, achter de oren, in de nek en soms op de kruin (bijvoorbeeld als het haar opgebonden is in een paardenstaart).

Neten lijken op zoutkorreltjes. Regelmatig worden neten verward met roos.

Het verschil met roos is overduidelijk: roos zit los en neten zitten vastgekleefd aan de haren.

Na ongeveer 7 dagen komen de neten uit en vervolgens is de jonge luis na 7 tot 10 dagen alweer in staat om zelf eieren te leggen.

We spreken van een verse neet, als de neet zich dicht op de hoofdhuid bevindt. Als de neet zich 2½ cm of verder van de hoofdhuid bevindt, dan is dat een oude neet. Het gevaar van besmetting is dan verdwenen.
N.B.: Als lang haar opgebonden is geweest, kunnen neten ook wat verder

Neten kunnen buiten de hoofdhuid maximaal 6 dagen overleven. Dit betekent dat een haar met een neet eraan vast, bijv. in een kam of op kleding, na een paar dagen gewoon uit kan komen en de luis op zoek gaat naar een nieuwe gastheer.

Hoofdluizen dragen geen ziekten over. Door krabben kunnen wel korstjes op de hoofdhuid ontstaan. Hierbij kunnen infecties optreden die zorgen voor jeuk. Over het algemeen is het hebben van hoofdluis niet ernstig. Wel is het belangrijk hoofdluis te behandelen. Want als u te lang wacht met behandelen, breiden de luizen zich uit en bestaat de kans dat de luizen ook op anderen worden overgedragen.

Hoofdluis gaat niet vanzelf weg, behandeling is dus noodzakelijk!

Hoe kom je aan luizen?

Luizen kunnen niet vliegen of springen. Het zijn 'overlopers'. Als kinderen tijdens het spelen met de hoofden dicht bij elkaar komen, kruipen de luizen gemakkelijk over van het ene hoofd op het andere. Soms vindt overdracht ook plaats via mutsen, jassen en dassen die dicht tegen elkaar aan hangen, dit is echter een zeer klein percentage > 10%. De overdracht kan ook plaatsvinden via besmette kammen of borstels, slapen in één bed (tegelijktijd of na elkaar, bijv. bij kindercentra) of via de leuning van een bank. Vooral onder omstandigheden waar veel mensen dicht bij elkaar verblijven, bijv. bij kampeervakanties of logeerpartijtjes, in volle bussen of treinen, op school en op de sportclub, wordt hoofdluis gemakkelijk verspreid.

Iedereen kan hoofdluis krijgen

Iedereen kan hoofdluis krijgen. Al zorgt u nog zo goed voor uzelf en wast u heel vaak uw haar, dan nog kan hoofdluis de kop op steken. Luizen voelen zich prima thuis op een schoon gewassen hoofd. Dus het is niet waar dat luizen alleen voorkomen bij onverzorgde mensen.

Omdat kinderen meer bij elkaar in de buurt komen, bijvoorbeeld bij het spelen, komt hoofdluis bij hen wel vaker voor dan bij volwassenen. Binnen het gezin en op school krijgt hoofdluis veel kans om over te lopen.

Taboe rondom hoofdluis

Hoofdluis is niet iets waar je makkelijk over praat.

Sommige mensen generen zich voor het feit dat in hun gezin hoofdluis is voorgekomen en willen het daarom liever niet aan anderen vertellen, omdat dit soms nare reacties op kan leveren. Toch is het belangrijk dat anderen het juist wel weten, omdat zij ook alert moeten zijn en gelijktijdig moeten controleren en eventueel behandelen.

Als een kind hoofdluis heeft, moeten ouders het melden aan de leerkracht. De school kan dan zelf maatregelen nemen en aan andere ouders doorgeven dat er hoofdluis heerst, zodat ook zij alert blijven. Ook speelkameraadjes en logés moeten gewaarschuwd worden om zo de kinderen min of meer gelijktijdig te kunnen behandelen. Alleen op die manier wordt de cirkel van herbesmetting verbroken.

In de praktijk is gebleken dat het instellen van een ouderwerkgroep voor de controle van hoofdluis op school preventief en taboe doorbrekend werkt. Bij aankondiging van controles zullen veel ouders hun kind nog eens extra goed bekijken en zondig behandelen. Kinderen zullen na verloop van tijd de controles zo normaal gaan vinden dat ze zonder schroom praten over hoofdluis.

Hoe weet u of u hoofdluis heeft?

Kort na de besmetting met hoofdluis, merkt u nog helemaal niets. Meestal ontstaan pas klachten bij de aanwezigheid van meerdere luizen. Jeuk is de belangrijkste klacht bij hoofdluis. Dit kan ontstaan één tot twee weken na de besmetting. Kinderen met een permanente infestatie van luizen hebben vaak weinig of geen last van jeuk. De luizen zijn met behulp van een plastic luizenkam (ook wel stofkam genoemd) op te sporen. Deze luizenkam is te koop bij drogist of apotheek.

Gebruik van de luizenkam (stofkam):

- Was het haar met een gewone shampoo en spoel het haar uit.
- Breng ruim een gewone crèmespoeling in het haar en spoel dit NIET uit.
- Kam de knopen en klitten uit met een gewone kam.
- Houdt het hoofd voorover boven een wasbak en kam het haar van achter naar voor met de luizenkam, tegen de schedelhuid aan. Start bij het ene oor en schuif na elke kambeweging op naar het andere oor.
- Spoel de crèmespoeling uit.
- Zorg voor goed licht anders zijn de luizen niet goed te zien.
- Als er luizen uit het haar komen, spoel deze dan met veel water door de gootsteen of de wc.
- Neten zitten vaak tussen de nekharen, onder de pony, op de kruin of achter de oren. Met enige routine zijn ze goed te ontdekken.
- Roos, huidschilfers en bijv. gelresten lijken op neten. Het verschil is echter dat neten vastzitten aan de haren en zelfs met de nagels bijna niet van de haren los te krijgen zijn.
- Dode neten blijven nog lang vastzitten aan de haren. Ze komen door het groeien van het haar verder van de hoofdhuid af te zitten.

2. Wat doet u als ouder als er hoofdluis heerst?

Stappenplan

1. Kijk of uw kind hoofdluis heeft:
 - Koop een luizenkam (bij apotheek of drogist).
 - Crèmespoeling gebruiken bij lang haar.
 - Kam hiermee het natte haar boven een wasbak en veeg de luizenkam regelmatig af aan een witte papieren servet of zakdoek of kam het haar boven een stuk wit papier.
 - Controleer alle gezinsleden.
 - Vergeet ook uzelf niet.

2. Geen hoofdluis gevonden:
Twee weken **blijven controleren** en blijven kammen!

3. Wel hoofdluis gevonden:
Behandel uw kind en eventueel ook anderen uit het gezin.
 - Volg het stappenplan zoals vermeld staat in de folder van de GGD (website).
 - Als hoofdluis is geconstateerd, zijn er drie manieren om hoofdluis te behandelen:
 1. dagelijks met een speciale netenkam (bijv. de Nisska-kam of Nitcomb-M2) het natte haar intensief kammen.
 2. behandeling met bestrijdingsmiddelen (is een optie).
 3. behandeling zonder bestrijdingsmiddelen, maar wel kammen.
 4. Zorg ervoor dat iedereen in het gezin die hoofdluis heeft gelijktijdig wordt behandeld.

5. Kinderen zonder hoofdluis en/of neten uit voorzorg behandelen heeft geen enkele zin en is zelfs af te raden. Dit kan bijdragen tot het resistent worden van de hoofdluis tegen het desbetreffende middel.

6. Meld de hoofdluis aan de leerkracht van uw kind.

7. Vertel het aan de ouders van vriendjes en anderen waar uw kind mee omgaat. Denk ook aan eventuele logés en logeeradressen, aan de oppas en aan grootouders.

8. Laat kinderen geen mutsen, dassen en kammen van elkaar gebruiken.
Kammen en borstels grondig reinigen, eventueel met een antihooftluislotion.

9. Laat kinderen lange haren in een vlecht of staart dragen wanneer er hoofdluis is geconstateerd op school; dit vermindert de kans op besmetting.

10. Bij behandeling met een hoofdluismiddel dient de behandeling na 7 – 9 dagen herhaald te worden. In de tussentijd dagelijks de haren met de luizenkam uitkammen.

11. Blijf elke week controleren, ook als er geen hoofdluis meer heerst.

12. Verwijder de dode neten volgens het advies in de GGD folder op de website.

N.B.: Uw kind thuishouden in verband met hoofdluis is niet nodig!

De laatste richtlijnen van de GGD

De luizenkam is het beste wapen dat ouders hebben om luizen op te sporen en te bestrijden. Omgevingsmaatregelen zoals stofzuigen en luizencapes gebruiken, zijn niet meer nodig volgens het RIVM.

Luizencapes over kinderjassjes hangen, knuffels en beddengoed wassen, borstels uitkoken, de auto stofzuigen. Tot nu toe werd ouders geadviseerd om grondige schoonmaak te houden bij hoofdluis.

Het is echter niet wetenschappelijk bewezen dat dit soort omgevingsmaatregelen helpen.

Daarom

hoeven ouders dit niet meer te doen, volgens het RIVM en het Landelijk Steunpunt Hoofdluis.

Anti-hoofdluismiddel

De nieuwe richtlijn Hoofdluis schrijft als belangrijkste maatregel voor om kinderen regelmatig te kammen met een luizen- of netenkam. Hiermee kun je luizen vroeg opsporen en bestrijden, eventueel in combinatie met een anti-hoofdluismiddel. De richtlijn wijst verder op nieuwe antihooftluismiddelen

die de stof dimeticon bevatten. Dimeticon kapselt de luis in, waardoor hij stikt.

Dimeticon maakt luizen bovendien niet resistent, zoals dat wel gebeurt bij sommige andere antihooftluismiddelen.

Wat kunt u doen om hoofdluis te voorkomen?

Eigenlijk kunt u niet voorkomen dat hoofdluizen van de één naar de ander overlopen.

U kunt alleen zorgen dat de luizen niet blijven zitten en zich vermeerderen. De beste manier hiervoor is controleren door te kammen met een luizenkam. Dit kunt u iedere week doen en daarnaast een keer extra als op school hoofdluis voorkomt.

Vergeet niet andere gezinsleden te controleren. Denk hierbij ook aan opa's, oma's, de oppas en uzelf.

3. Wat doet de school als er hoofdluis heerst?

Stappenplan voor de basisaanpak van hoofdluis op school

1. Bij melding van hoofdluis worden ouders/verzorgers op de hoogte gesteld dat er hoofdluis heerst.
Door middel van een algemene brief aan de ouders/verzorgers aan de kinderen bij wie (nog) geen hoofdluis geconstateerd is. De ouders/verzorgers van het kind bij wie hoofdluis geconstateerd is krijgen een brief waarin staat dat hun kind luizen heeft en hoe dit te behandelen is.
2. De betreffende leerkracht geeft aan het team door dat er luizen geconstateerd zijn.
3. Naar aanleiding van deze informatie gaan er ouders de kinderen controleren. Dit gaan ze doen met een lijst van de kinderen in de groep. In elke klas beheert de leerkracht deze lijst, samen met een doosje met rubberen handschoenen. Deze handschoenen worden gedragen tijdens het controleren en na het constateren van luizen/neten vervangen door een nieuw paar om herbesmetting te vermijden.
4. Om herbesmetting te voorkomen is het van belang dat kinderen en school gelijktijdig behandeld worden. Plan daarom een actie tegen hoofdluis bij voorkeur voor een weekend of zo mogelijk na een vakantie.
5. Het is aan te bevelen om de luizenproblematiek ook onder de aandacht van de leerlingen te brengen met als doel een taboedoorbrekend effect te bereiken.

Knelpunten

- Niet alle ouders behandelen hun kind(eren) tegelijkertijd.
- Ouders controleren hun kind niet of onvoldoende.
Dit heeft niet altijd te maken met desinteresse van de ouder. Heel vaak heeft het te maken met het niet weten hoe te controleren en het niet herkennen van neten en hoofdluis.
- Ouders behandelen hun kind niet of onvoldoende.
In veel gevallen wordt het kind wel behandeld, maar niet op de juiste wijze. Men vergeet bijvoorbeeld de richtlijnen van de GGD toe te passen en/of volgt niet precies de gebruiksaanwijzing passend bij het product tegen hoofdluis.
- Het taboe.

Ondanks alle voorlichting wordt hoofdluis toch nog vaak geassocieerd met onvoldoende hygiëne. Rondom hoofdluis heerst nog steeds een taboe. Dit leidt ertoe dat ouders niet altijd school of ouders van vriendjes/vriendinnetjes melden dat hun kind hoofdluis heeft.

Ook durven ouders niet altijd advies te vragen bij onduidelijkheid rondom de behandeling van hoofdluis.

4. Controles

Standaardcontrole:

De standaardcontroles vinden plaats direct na een vakantieperiode. Bij een standaardcontrole worden alle groepen van de school gecontroleerd.

Controle bij tussentijdse meldingen:

Als er tussentijds een melding van hoofdluis is in een groep, wordt de groep van desbetreffende kinderen gecontroleerd.

Hercontrole:

De hercontrole vindt plaats ca. 2 weken na de eerste controle. Op deze manier krijgen ouders de gelegenheid hun kind goed te behandelen. De hercontrole wordt uitgevoerd in die groep waar bij de eerste controle hoofdluis is geconstateerd. Daarnaast worden bij de hercontrole die kinderen meegenomen die tijdens de eerste controle afwezig waren.

De controle:

De werkgroep controleert de kinderen in eerste instantie op de aanwezigheid van neten. De controle op aanwezigheid van luizen kan teveel tijd in beslag nemen. Als een kind neten heeft kan men er ook van uitgaan dat er luizen aanwezig zijn. Het is van belang dat leden van de werkgroep onderscheid kunnen maken tussen verse neten en oude/behandelde neten. We spreken van een oude neet als deze zich 2,5 cm of verder van de hoofdhuid bevindt.

5. Het stappenplan voor de controles

Stappenplan

1. De luizenouder spreekt af met de leerkracht wanneer de controle plaatsvindt. Let hierbij op goede verlichting. Dit kan zowel in het klaslokaal als daarbuiten in verband met de bezigheden van de groep/ leerkracht op dat moment.
2. De leerlingenlijsten en handschoenen zijn centraal aanwezig. Dit is bekend bij de leerkrachten.
3. Controleer op de volgende plaatsen:
 - de haren achter de oren,
 - de kruin,
 - de haren in de nek,
 - de haren onder de pony.Til de haren op bovengenoemde plaatsen op.
4. Registreer de bevindingen. Registreer als volgt:
 - VN = verse neten
 - ON = oude neten
 - L = luis
 - A = kind is afwezig
 - B/Z = een broer of zus op school en welke groep. Deze gegevens alleen noteren bij aanwezigheid van luizen. Het is aan de leerkracht zelf om zijn collega per mail/of mondeling hiervan op de hoogte te stellen, zodat er ook een controle in die groep kan plaatsvinden.
5. Stuur het kind terug naar de klas zonder het resultaat te benoemen, indien de controle buiten de klas gebeurt.
6. Aan het einde van de controle worden de bevindingen doorgegeven aan de desbetreffende leerkracht.
7. De luizenouder plant zelf een hercontrole indien nodig. Bij de hercontrole worden de volgende criteria in acht genomen:
 - in een klas waar wél hoofdluis is geconstateerd, wordt de héle klas gecontroleerd.
 - in een klas waar g en hoofdluis is geconstateerd, worden alleen de kinderen gecontroleerd die de eerste keer afwezig waren.De datum van hercontrole wordt doorgegeven aan de leerkracht van de groep.
8. De leerkracht/contactpersoon van de school neemt, indien er bij een kind vaker dan twee keer luizen geconstateerd zijn, contact op met de ouders. Men vraagt na of de ouders al op de hoogte waren van dit feit  n of ze al behandeld hebben. Zonodig de ouders verwijzen naar de website van de school, waar het luizenprotocol opstaat. Wanneer het niet lukt om contact te krijgen met de desbetreffende ouders/verzorgers, kan aan de kinderen in eerste instantie een ouderbrief meegegeven worden met de bevindingen. Later wordt alsnog contact opgenomen met de ouders.

Bij contact met de ouders moet duidelijk aangegeven worden, wat er tijdens de controle is gezien; bijvoorbeeld oude neten, verse neten of hoofdluis. Dit om verwarring en frustraties bij de ouders te voorkomen.

De aanwezigheid van oude neten kan er op wijzen dat de ouders al goed bezig zijn om het kind te behandelen.

9. Hardnekkige gevallen of problemen met ouders kunnen worden doorgegeven aan de contactpersoon of directeur van school. Zonodig kan hulp van de verpleegkundige van de GGD ingeroepen worden. Deze kan contact opnemen met de ouders. Ouders kunnen zonodig ook zelf bij vragen contact opnemen met de verpleegkundige.

6. Verantwoordelijkheden bij de aanpak van hoofdluis

Ouders/verzorgers

De verantwoordelijkheid van ouders omvat de controle op en verwijdering van hoofdluis uit de haren van de kinderen. Als een kind inderdaad hoofdluis heeft, is het heel belangrijk dat ouders, de school en de ouders van vriendjes waarschuwen om verdere verspreiding van hoofdluis te beperken. Helaas gebeurt dit lang niet altijd, omdat veel ouders zich (ten onrechte) ervoor schamen dat hun kind hoofdluis heeft.

Ouders kunnen meewerken aan een ouderwerkgroep ter bestrijding van hoofdluis.

School

Het is de verantwoordelijkheid van de school om preventieve maatregelen te treffen. Leerkrachten kunnen er toe bijdragen dat het hebben van luizen uit de taboesfeer komt door met de kinderen over luizen te praten en door ouders te informeren over hoofdluis.

Contactpersoon van school

De contactpersoon van school is ervoor verantwoordelijk dat:

1. informatie over het nieuwe beleid bekend is bij de ouders (bijv. verwijzen website en de nieuwsflits);
2. de leerkrachten op school op de hoogte zijn van het protocol en de veranderingen aan de hand daarvan;
3. er duidelijke leerlingenlijsten aanwezig zijn waarop de bevindingen geregistreerd kunnen worden;
4. er ruimte beschikbaar is voor de controles;
5. dat de materialen (handschoenen) voor de controle aanwezig zijn;
6. ouders ingelicht worden wanneer er hoofdluizen/neten zijn geconstateerd bij hun kind(eren);
7. de jeugdverpleegkundige van de GGD ingelicht wordt, wanneer er bij een bepaald kind of bepaalde kinderen steeds opnieuw hoofdluizen/neten geconstateerd worden.
8. de kinderen na elke vakantie te controleren op de aanwezigheid van neten;
9. de bevindingen op de leerlingenlijst registreren;
10. bij tussentijdse meldingen te controleren;
11. om te kunnen gaan met de privacy van kinderen en hun ouders;